

INHOUD

Woord vooraf	v
DE VERJARING IN HET ARBEIDSRECHT	
WILFRIED RAUWS	1
Inleiding	1
I. De verjaring in het arbeidsovereenkomstenrecht	1
§ 1. Het beginsel van de verjaring	1
§ 2. Kenmerken van de verjaring in artikel 15 WAO	2
A. Een ingekorte, bevrijdende verjaringstermijn	2
B. Artikel 15 WAO is geen vervaltermijn	3
C. Artikel 15 Arbeidsovereenkomstenwet is het gemene recht inzake de arbeidsovereenkomst	4
D. De verjaring in artikel 15 WAO is dwingend ten voordele van de werknemer	4
E. Artikel 15 is niet discriminatoir	5
§ 3. Het personele toepassingsgebied van artikel 15 WAO	6
§ 4. Het materiële toepassingsgebied van artikel 15 WAO	6
A. Rechtstreekse of onrechtstreekse vorderingen uit de arbeids- overeenkomst	6
B. Voorbeelden van vorderingen, ontstaan uit de arbeidsovereen- komst	7
C. Vorderingen die ontstaan uit de arbeidsovereenkomst, maar steunen op feiten van na de beëindiging ervan	7
D. De virtueel inbegrepen vorderingen	10
§ 5. Vorderingen die buiten het materiële toepassingsgebied van artikel 15 WAO vallen	12
A. Terugvorderingen van onverschuldigde betalingen gedaan na de beëindiging van de arbeidsovereenkomst	13
B. De vorderingen <i>ex delicto</i>	13
§ 6. Aanvangstijdstip van de éénjarige verjaringstermijn in artikel 15 WAO .	15

II.	De vordering <i>ex delicto</i>	17
§ 1.	Het loon als geldschuld: herstel in natura of bij equivalent	17
§ 2.	Loon als geldschuld	18
§ 3.	Gevolgen voor de vorderingen <i>ex delicto</i>	20
§ 4.	Herstel in natura	21
§ 5.	Voorwerp en oorzaak van de vordering	24
§ 6.	Het vertrekpunt van de verjaringstermijn <i>ex delicto</i>	29
III.	Besluit	31

DE BEREKENING VAN DE VERJARING VAN DE STRAFVORDERING

	JOACHIM MEESE	33
I.	Inleiding	33
II.	Wijzigingen aan het verjaringsregime sedert 1993	34
§ 1.	Verlenging van de verjaringstermijn voor wanbedrijven (inwerkingtreding: 31 december 1993)	36
§ 2.	Uitstellen van de aanvang van de verjaring bij seksuele delicten ten aanzien van minderjarigen (inwerkingtreding: 5 mei 1995)	36
§ 3.	Invoering van de inleiding van de zaak voor het vonnisgerecht als schorsingsgrond (inwerkingtreding: 16 december 1998)	37
§ 4.	Verlenging van de verjaringstermijn voor bepaalde gecorrectiona- liseerde misdaden (inwerkingtreding: 27 maart 2001)	37
§ 5.	Verlenging van de verjaringstermijn voor niet-correctionaliseerbare misdaden (inwerkingtreding: 5 september 2002) en afschaffing van de schorsingsgrond ingevoerd bij wet van 11 december 1998 (inwerkingtreding: 1 september 2003)	38
§ 6.	Aanpassing van de inwerkingtreding van de afschaffing van de schorsingsgrond ingevoerd bij Wet van 11 december 1998	38
III.	De berekening van de verjaring van de strafvordering	38
§ 1.	Bepaal de aard van het misdrijf en de toepasselijke termijn	39
A.	De aard van het misdrijf	39
B.	Termijnen	44
1.	Termijnen uit het gemeen recht en de bijzondere wetgeving ..	44
2.	Toepasselijke termijn bij samenhang of samenloop	48
§ 2.	Bepaal het aanvangspunt van de verjaring	49
A.	Algemene regel	49
B.	Enkele uitzonderingen op de onmiddellijke aanvang bij aflopende misdrijven	57
1.	Zedendelicten, infibulatie en mensenhandel gepleegd op de persoon van een minderjarige	57

2.	Herroeping van opschorting of uitstel	59
3.	(Fiscale) valsheid en gebruik van valse stukken	59
4.	Misdrijven in verband met de staat van faillissement	64
§ 3.	Bepaal de laatst nuttige stuitingsdaad	65
A.	Begrip en werkwijze	65
B.	Omvang van de stuiting	73
1.	Andere feiten	73
2.	Andere personen	74
§ 4.	Bepaal de verjaringsdatum zonder schorsing	74
§ 5.	Bepaal de duur van de schorsing	75
A.	Begrip en werkwijze	75
B.	Gronden van schorsing	77
C.	Omvang van de schorsing	79
D.	Samenloop van schorsingsgronden	80
E.	Samenloop van schorsing en stuiting	80
§ 6.	Tel de duur van de schorsing bij de verjaringsdatum zonder schorsing .	82
IV.	De verjaring van de burgerlijke vordering	82
	Bijlage: Schematisch overzicht	85

DE VERJARING IN HET VERZEKERINGSRECHT

	GEERT JOCQUÉ	89
I.	Inleiding	89
§ 1.	Wetgeving	89
§ 2.	Dwingend recht	90
II.	Rechtsvordering voortvloeiend uit een verzekeringsovereenkomst	92
§ 1.	Begrip	92
A.	Algemeen	92
B.	Vordering van de verzekerde tegen de verzekeraar tot het verlenen van zijn prestatie	93
C.	Vordering tot nietigverklaring van de verzekeringsovereenkomst .	94
1.	Vordering tot nietigverklaring	94
2.	De nietigheidsexceptie	96
D.	Vordering van de verzekeraar tot betaling van de premie	97
E.	Vordering op grond van een onverschuldigde betaling	98
F.	Vordering van de hypothecaire schuldeiser	100
G.	Subrogatoire vordering van de verzekeraar	101
H.	Vorderingen van en tegen verzekeringstussenpersonen	102
§ 2.	Verjaringstermijn	102
§ 3.	Vertrekpunt van de verjaring	103

A.	Vordering voortvloeiend uit de verzekeringsovereenkomst	103
1.	Principe	103
2.	Later tijdstip van kennis van het voorval	105
B.	Regresvordering van de verzekerde tegen de aansprakelijkheidsverzekeraar	106
C.	Vordering van de begunstigde in de persoonsverzekering	107
D.	Vordering van de verzekerde in de rechtsbijstandsverzekering	108
§ 4.	Berekening van de verjaringstermijn	109
III.	Rechtstreekse vordering van de benadeelde	109
§ 1.	Begrip	109
A.	Rechtstreekse vordering op grond van artikel 86 Wet Landverzekeringsovereenkomst	109
B.	Rechtstreekse vordering van de eigenaar en de derden in de brandverzekering op grond van artikel 68 Wet Landverzekeringsovereenkomst	110
C.	Vorderingen van de benadeelde in het kader van de W.A.M.-verzekering	110
1.	Rechtstreekse vordering tegen de W.A.M.-verzekeraar	110
2.	Vordering tegen het Gemeenschappelijk Motorwaarborgfonds	111
3.	Vordering tegen de W.A.M.-verzekeraar op grond van artikel 29 <i>bis</i> W.A.M.-wet	112
§ 2.	Verjaringstermijn	112
§ 3.	Vertrekpunt van de verjaring	114
§ 4.	Voorbehoud	115
IV.	Regresvordering van de verzekeraar	116
§ 1.	Begrip	116
§ 2.	Verjaringstermijn	116
§ 3.	Vertrekpunt van de verjaring	117
A.	Dag van de betaling door de verzekeraar	117
B.	Vaststelling van de vergoedingsplicht van de verzekeraar	117
C.	Gespreide betalingen	119
V.	Stuiting van de verjaring	120
§ 1.	Gronden van stuiting	120
A.	Principes	120
B.	De dagvaarding	121
C.	Erkenning van het recht	123
D.	Aanmelding van het schadegeval	125
E.	Bijzondere stuiting van de rechtstreekse vordering	126
§ 2.	Gevolgen van de stuiting	129
A.	Relatief karakter van de stuiting	129

B.	Aanvang van een nieuwe verjaringstermijn	130
VI.	Schorsing van de verjaring	132
§ 1.	Minderjarigen, onbekwaam verklaarden en andere onbekwamen	132
§ 2.	Overmacht	133
§ 3.	Conventionele schorsing van de verjaring	134
VII.	Verhouding tussen de stuiting en de schorsing van de verjaring in de aansprakelijkheidsverzekering	134
§ 1.	Doorbreking van de relativiteit van de stuiting en de schorsing van de verjaring	134
§ 2.	Voorbehoud voor de toekomst	136
VIII.	Afstand van de verjaring	136
§ 1.	Principes	136
§ 2.	Wijze van afstand	137
IX.	Het uitloopriscio en de verjaring	139

**ENKELE MIN OF MEER SPECIFIEKE VERJARINGSTERMIJNEN:
GRENZELOOS ARBITRAIR?**

	IGNACE CLAEYS en MEREL ROSIERS	141
I.	Rechtsvorderingen tot betaling van periodieke schulden (art. 2277 B.W.)	143
§ 1.	Toepassingsgebied	144
A.	Rechtsvordering tot betaling	145
B.	Periodieke schuld (met minstens jaarlijkse periodiciteit)	146
C.	Bijkomende voorwaarde: schulden die na verloop van tijd toenemen	148
D.	Bespreking van enkele bijzondere periodieke schulden	154
E.	“Algemene bijzondere” termijn van vijf jaar versus andere bijzondere termijnen	156
§ 2.	Vertrekpunt	157
§ 3.	Aard van de verjaring	157
§ 4.	Schorsing, stuiting en conversie	158
II.	Rechtsvorderingen van verzorgingsverstrekkers en verplegings- en verzorgingsinstellingen (art. 2277bis B.W.)	159
§ 1.	Wetsgeschiedenis	159
§ 2.	Toepassingsgebied	161
A.	Personeel toepassingsgebied	162
1.	Verzorgingsverstrekkers/zorgverleners	162
2.	Verplegings- en verzorgingsinstellingen en derden	163
3.	Patiënten	165

B.	Materieel toepassingsgebied	167
1.	Prestaties die bestaan uit verstrekkingen, diensten of goederen	167
2.	“Geneeskundige” aard van de prestaties: gezondheidszorg? ...	168
§ 3.	Aard van de verjaring	170
§ 4.	Vertretpunt van de tweejarige termijn	171
§ 5.	Stuiting en schorsing	171
III.	De verjaring van de invordering van de verbeurde dwangsommen (art. 1385 <i>octies</i> Ger.W.)	172
§ 1.	Aard van de verjaring	173
§ 2.	Voorwerp	173
§ 3.	Vertretpunt	174
§ 4.	Schorsing	176
§ 5.	Stuiting	179
IV.	Rechtsvorderingen van en tegen advocaten (art. 2276 <i>bis</i> B.W.)	181
§ 1.	Aard van de verjaring en toepassingsgebied van artikel 2276 <i>bis</i> B.W. ..	182
A.	Rechtsvordering tot betaling van kosten en ereloon	182
B.	Beroepsaansprakelijkheid	184
C.	Bewaring van de stukken	186
§ 3.	Vertretpunt van de verjaringstermijn	186
§ 4.	Verenigbaarheid met gelijkheidsbeginsel	190
§ 5.	Stuiting en schorsing	193

DE VERJARING IN HET BESTUURSRECHT

GEERT DEBERSAQUES en GITTE LAENEN	195
---	-----

Inleiding: de rechtsfiguur verjaring in het bestuursrecht	195
I. De verjaring in het algemeen bestuursrecht	199
§ 1. Algemene principes	199
A. Zowel het overheidsoptreden als het handelen van de bestuurde is termijngebonden	199
§ 2. Classificatie en aard van de termijnen	201
A. Overzicht	201
B. De classificatie van de normatieve termijnen	202
§ 3. Het bepalen van de toepasselijke termijnregeling: het normatieve (referentie)kader	205
A. Algemeen	205
B. Er bestaat geen algemene bestuursrechtelijke termijnregeling en er kan (aanvullend) geen toepassing worden gemaakt van een andere wettelijke algemene termijnregeling	205

1.	Er bestaat geen algemene bestuursrechtelijke termijnregeling	205
2.	Er kan geen toepassing worden gemaakt van een ander bestaand algemeen en aanvullend (wettelijk) referentiekader	206
a.	Overzicht	206
b.	De gemeenrechtelijke termijnregeling vervat in het Burgerlijk Wetboek	207
c.	De termijnregeling vervat in het Gerechtelijk Wetboek	208
d.	De termijnregeling vervat in het procedurereglement voor de Raad van State, afdeling bestuursrechtspraak	208
§ 4.	De berekening van de bestuursrechtelijke termijnen	209
A.	Algemeen	209
B.	De bepaling van het vertrekpunt of de <i>dies a quo</i>	209
1.	Er bestaat geen uniforme terminologie om de <i>dies a quo</i> aan te geven	209
2.	Het bepalen van het vertrekpunt: een aanzet tot het bepalen van de algemene principes	212
a.	De effectieve kennisneming is bepalend	212
b.	De dag waarop de gebeurtenis of de akte die de termijn doet ingaan, zich voordoet, wordt niet meegeteld	222
c.	Het vertrekpunt gaat in principe in om middernacht	223
C.	De bepaling van de duur van de termijn	223
1.	De bepaling van de teleenheid	223
2.	De verkorting of de verlening van de termijn	226
D.	De bepaling van het einde van de termijn	226
II.	Verjaringstermijnen in het bestuurlijk procesrecht	227
§ 1.	Algemene theorie	227
§ 2.	Verjaringstermijnen – toepassing van aanvullende procedurele rechtsbronnen?	229
A.	Zijn de bepalingen van het Gerechtelijk Wetboek van toepassing?	229
B.	Kan als aanvullend recht een beroep gedaan worden op de principes inzake termijnregeling uit de procedureregeling voor de Raad van State, afdeling bestuursrechtspraak?	231
C.	De gevolgen van deze keuze	234
§ 3.	De aard van de bestuursrechtelijke procestermijnen	234
A.	Raken alle procestermijnen de openbare orde en is de sanctie steeds de ‘verjaring’?	234
B.	Mildering van de sancties	238
C.	Termijnen opgelegd aan het rechtscollege zelf	239
§ 4.	De berekening van de bestuursrechtelijke verjaringstermijnen	239

A.	Algemeen	239
§ 5.	Stuiting en schorsing van bestuursrechtelijke verjaringstermijnen	241
§ 6.	Toemaatje: verjaring van aansprakelijkheidsvorderingen gericht tegen de overheid – Geen stuitende werking van een verzoekschrift ingesteld bij de Raad van State	243
	Een proeve van algemene conclusie	249

DE VERJARING VAN BETWISTE DIRECTE BELASTINGEN EN BTW

	BRUNO VANERMEN	251
	Inleiding	251
I.	De verjaring van betwiste directe belastingen	253
§ 1.	Huidige regeling	253
A.	Wetsbepalingen	253
B.	Verjaringstermijn en vertrekpunt van de verjaring	254
C.	Berekening van de verjaringstermijn	256
D.	Stuiting van de verjaring	256
	1. Stuitingswijzen	256
	2. Stuiting die uitgaat van de fiscus	256
	3. Stuiting die uitgaat van de belastingschuldige	259
E.	Gevolg van de stuiting	261
F.	Schorsing van de verjaring	262
	1. Schorsing ten gevolge van de betwisting van de belasting	262
	a) Wetsbepaling	262
	b) Duur van de schorsing	262
	c) Inwerkingtreding van de nieuwe schorsingsgrond	264
	d) Toepassingsgebied: voor welke aanslagen geldt de schorsing?	265
	2. Schorsing indien een geding voor het gerecht aanhangig is? ..	266
	3. Schorsing op grond van artikel 2251 B.W.?	268
G.	De verjaring van betwiste directe belastingen: een bondig historisch overzicht	268
	1. De grond van het probleem: de invloed van de betwisting van de aanslag op de invorderingsmogelijkheden	269
	2. Een nieuw administratief gebruik: het verjaringstuitende bevel tot betaling	271
	3. De rechtspraak die het als uitvoeringsmaatregel nietige dwangbevel als een geldige verjaringstuitende akte beschouwde	272
	4. De cassatierechtspraak	273

5.	Een eerste ingreep: schorsing van de verjaring in geval van betwisting van de aanslag of de invordering	274
6.	Een tweede ingreep: een interpretatieve bepaling inzake de toepassing van artikel 2244 B.W. op het vlak van de inkomstenbelastingen	275
a)	Wettekst	275
b)	Interpretatieve bepaling of retroactieve bepaling?	275
c)	Beslechting door het Grondwettelijk Hof: geen interpretatieve bepaling	278
d)	Volgens het Grondwettelijk Hof wel een verantwoorde retroactieve bepaling	280
e)	Artikel 49 wordt toch nog sterk bevochten	281
f)	Eerste grief: verenigbaarheid van artikel 49 met artikel 6 EVRM en artikel 1 van Protocol nr. 1	282
g)	Tweede grief: geen retroactieve werking van artikel 49	287
§ 2.	Zijn de oude betwiste belastingschulden veilig voor de verjaring?	288
A.	Is het bijzondere verjaringstuitend bevel tot betaling een verjaringstuitende akte en is artikel 49 erop van toepassing?	289
B.	Toestand indien het bijzondere verjaringstuitende bevel tot betaling niet verjaringstuitend blijkt	293
1.	Schorsing op grond van artikel 2251 B.W.?	293
2.	Onmogelijkheid om de verjaring te stuiten?	296
II.	Verjaring inzake btw	298
§ 1.	Schematisch overzicht van de verjaring van de vordering tot voldoening van de btw	299
§ 2.	Wettelijke regeling	300
§ 3.	Huidig stelsel	300
A.	Beginpunt initiële verjaringstermijn: opeisbaarheid van de betaling	300
B.	Duur van de verjaringstermijnen van de vordering tot voldoening	301
1.	Initiële verjaringstermijn	301
a)	Algemene regel: driejarige termijn	301
b)	Vijfjarige termijn in geval van fraude	301
c)	Zevenjarige termijn in geval van inlichtingen van buitenlandse autoriteiten, rechtsoverheden en bewijskrachtige gegevens	302
2.	Verjaringstermijn na stuiting	303
3.	Tweejarige termijn in geval van schattingsprocedure	303
§ 4.	Verjaringstermijnen van de vordering tot voldoening in het oude verjaringstelsel	304

Inhoud

A.	Initiële verjaringstermijn	304
B.	Verjaringstermijn na stuiting	304
§ 5.	Stuiting van de verjaring	304
A.	Gemeenrechtelijke stuitingswijzen	305
B.	Bijzondere fiscale stuitingswijzen	306
C.	Kennisgeving van het dwangbevel	306
§ 6.	Schorsing van de verjaring	307
A.	Schorsing in geval van rechtsgeding met betrekking tot de toepassing of de invordering van de belasting	307
B.	De informele administratieve bezwaarprocedure heeft geen invloed op de verjaring	308
C.	Schorsing van de verjaring indien een geding voor het gerecht aanhangig is	309
D.	Schorsing van de verjaring ingeval van wettelijk beletsel om de betaling van de belasting te verkrijgen	309
§ 7.	Verjaring van betwiste btw-schulden	310
A.	Invloed van de betwisting van de btw-schuld op de tenuitvoerlegging van het dwangbevel en op de stuiting van de verjaring	310
B.	Invloed van een verzet voorafgaand aan de uitvaardiging van het dwangbevel	311
C.	Mogelijke oorzaken van de beperkte moeilijkheden op het vlak van de verjaring van betwiste btw	313
Besluit		315

PANTA REI, KAI OUDEN MENEI

OVER DE VERJARING VAN DE RECHTS- EN SCHULDVORDERING

LUDO CORNELIS	317	
I.	Welke rechtsgevolgen komen aan de verjaring toe?	318
II.	Wat is het zadel van de bevrijdende verjaring?	323
III.	Waarom is het voor de overheid zo moeilijk om zich aan de gemeenrechtelijke verjaringsregels te houden?	340